

**UCHWAŁA NR XLVI/269/21
RADY GMINY ŚWIESZYNO**

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024

Na podstawie art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 poz. 821 o) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania rodziny na lata 2022 - 2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 roku.

Przewodniczący Rady
Gminy

Bogdan Koryga

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024

1. WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodzina, to podstawowa komórka społeczna i naturalne środowisko wychowawcze dziecka, która oddziałuje na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowując jego postępowanie. Prawidłowo funkcjonująca rodzina, z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swoich członków, w szczególności dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Problemy występujące w rodzinie często są złożone. Główne problemy dezorganizujące życie rodzin to: uzależnienia, przemoc, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna. W przypadku jakichkolwiek dysfunkcyjności rodziny dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa.

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny uwzględniając zasadę pomocniczości. Należy budować system wspierania rodzin biologicznych oraz rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej. W przypadku, gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, praca z rodziną biologiczną powinna dążyć do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny. Niniejszy Program ma na celu zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin.

2. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

3. DIAGNOZA

3.1. Analiza diagnostyczna

Proces diagnostyczny oparty jest o analizę pracy asystenta rodziny oraz pracowników socjalnych na rzecz rodziny.

3.1.1 Analiza w oparciu o pracę pracowników socjalnych

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, gdy rodzina nie będzie mogła zaspokoić niezbędnych potrzeb swych członków. W pomocy społecznej rodzina występuje nie tylko jako świadczeniobiorca, ale także jako podmiot ochrony. Pomoc powinna mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny. Oprócz pomocy materialnej rodzinę otacza się szeroko rozumianym wsparciem, w tym pracą socjalną. Praca z rodzinami jest procesem złożonym i długotrwałym. Celem pracy socjalnej jest wspieranie osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmocnienie potencjału osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych. Kluczowymi elementami w pracy socjalnej, wpływającymi na jej jakość oraz skuteczność jest: budowanie relacji, komunikacja, motywowanie. W działaniach tych pracownik socjalny kieruje się dobrem dziecka oraz jego rodziny, jako naturalnego środowiska rozwoju. Działania pracowników socjalnych zorientowane są na usamodzielnienie osób i rodzin, wzmocnienie mocnych stron i pracę nad dysfunkcjami oraz profilaktykę. Efekty pracy socjalnej w środowiskach objętych wsparciem w formie pracy socjalnej, są zależne głównie od zaangażowania osób i rodzin do współpracy z pracownikiem socjalnym, gotowości do wprowadzania zmian. Ważnymi elementami wpływającym na przebieg oraz rezultaty pracy socjalnej w środowiskach są osobiste zasoby i potencjał osób objętych powyższym wsparciem.

Tabela 1. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2018-2020

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach
2018	184	458
2019	164	395
2020	131	302

Źródło: Dane GOPS w Świeszynie

Tabela 2. Najczęściej występujące powody przyznania pomocy w latach 2018–2020

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	179	158	121
Bezdomność	8	6	3
Bezrobocie	124	109	91
Niepełnosprawność	43	38	39
Długotrwała lub ciężka choroba	48	41	38
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	29	24	21
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1	0
Alkoholizm	14	8	9
Narkomania	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Świeszynie

Z zaprezentowanych danych wynika, że ogólna liczba rodzin objętych finansową pomocą znacząco spadła. Spadek zaznacza się m.in. w liczbie rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Można przyjąć, iż wynik ten jest rezultatem efektywnej pracy pracowników GOPS, a w szczególności pracowników socjalnych, którzy motywują rodziny do usamodzielnienia się. Powodem takiej sytuacji może być również korzystanie rodzin ze świadczenia wychowawczego 500+ oraz aktualna sytuacja na rynku pracy.

3.1.2 Analiza w oparciu o pracę asystenta rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła możliwość przydzielenia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej asystenta rodziny. Głównym celem asystentury jest praca dotycząca podniesienia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców biologicznych, a także ukierunkowanie w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego oraz radzenia sobie z problemami dnia codziennego przez członków rodziny. Powierzając asystentowi rodziny pracę z daną rodziną, uwzględnia się przede wszystkim zakres pomocy jaka powinna być udzielona rodzinie oraz jej zasoby. Asystent prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy opracowanego wspólnie z członkami rodziny. Wsparcie asystenta prowadzone jest także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Tabela 3. Rodziny, którym udzielono wsparcia w postaci asysty rodzinnej w latach 2018-2020

Liczba rodzin objętych wsparciem		2018	2019	2020
		10	8	6
W tym:	Z postanowienia sądu	0	1	0
	Na wniosek pracownika socjalnego	10	7	4
	Rodzin, które zgłosiły się samodzielnie	0	0	2

Źródło: Dane GOPS w Świeszynie

Tabela 4. Rodziny, z którymi zakończono współpracę asystenta rodziny w latach 2018-2020

Rodziny, z którymi zakończono współpracę		2018	2019	2020
		7	5	3
W tym:	Ze względu na osiągnięcie celów	3	2	3
	Ze względu na zaprzestanie współpracy	2	1	0
	Ze względu na brak efektów	0	1	0
	Ze względu na miejsce zamieszkania	2	1	0
Rodziny monitorowane po zakończeniu współpracy		4	7	4
Rodziny, które nie zostały objęte monitoringiem w tym z powodu zmiany adresu zamieszkania		2	1	0
Rodziny, w których doszło do umieszczenia dziecka poza rodziną		0	0	1
Rodziny, z którymi kontynuowano współpracę z roku poprzedniego w roku kolejnym		7	4	3

Źródło: Dane GOPS w Świeszynie

Powyższe dane wskazują, iż w porównaniu do 2018 roku, w latach 2019 i 2020 zmalała liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, co świadczy o tym, iż rodziny z Gminy Świeszyno w mniejszej ilości zmagają się z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Praca z rodziną w postaci asysty rodzinnej to skuteczny sposób podnoszenia kompetencji rodzicielskich, a tym samym niwelowania bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Analiza danych pozwala wyciągnąć wnioski, iż najczęstszym powodem zakończenia asystentury rodzinnej jest zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Wynika to z faktu, iż część rodzin opuszcza wraz dziećmi Gminę Świeszyno, a część rodzin nie jest zainteresowana otrzymywanym wsparciem, a tym samym praca ta staje się bezskuteczna. W przypadku

pozytywnego zakończenia współpracy asystenta rodziny z rodziną, w dalszym ciągu prowadzony jest monitoring środowiska, celem którego jest wspieranie rodziny w utrzymaniu osiągniętych rezultatów oraz motywowanie członków rodziny do dalszych działań poprawiających ich sytuację rodzinną.

3.1.3 Podsumowanie analizy diagnostycznej

Z analizy problemów społecznych występujących w rodzinach wynika, że problemy takie jak ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych to problemy, między którymi zachodzi związek przyczynowo – skutkowy, np.: bezrobocie powoduje nie tylko utratę środków finansowych, ale również pogłębienie i nawarstwienie się innych problemów, tj: bezradność, izolacja społeczna, uzależnienia itp. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych dotyczy rodzin z dziećmi niezależnie od ich struktury. Wieloprotblemowe rodziny z dziećmi to rodziny, które mogą mieć jeden lub wiele sprzężonych ze sobą problemów. Wieloprotblemowość nasila się szczególnie w przypadku rodzin niepełnych.

Poza wsparciem materialnym i niematerialnym, niezbędne będzie wzmocnienie funkcji rodziny, poprzez ułatwienie im dostępu do różnego rodzaju form wsparcia. Należy pamiętać, że brak możliwości zapewnienia wsparcia dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym i konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną spowoduje bardzo dotkliwe skutki psychiczne i społeczne.

Celem wszystkich działań ma być zapobieganie umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną oraz wyposażenie rodziny w narzędzia umożliwiające samodzielne radzenie sobie z pojawiającymi się problemami i potrzebami.

Problemy rodzin mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga także zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Należy doprowadzić do współdziałania wszystkich podmiotów powołanych do działań w celu wspierania rodziny.

4. INSTYTUCJE REALIZUJĄCE DZIAŁANIA NA RZECZ DZIECKA I RODZINY W GMINIE ŚWIESZYNO

4.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GOPS wspiera rodziny żyjące w trudnych warunkach materialnych w formie finansowej i niefinansowej, świadczy usługi i wykonuje pracę socjalną na rzecz rodzin wykazujących m. in. bezradność opiekuńczo – wychowawczą w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego. Ponadto GOPS udziela wsparcia w postaci asystentury rodzinnej, a także jest realizatorem procedury „Niebieskie Karty” dla rodzin z problem przemocy.

4.2 Placówka wsparcia dziennego

Jednym z narzędzi pracy z rodziną jest placówka wsparcia dziennego, której celem jest wspieranie rodziny w opiece i wychowywaniu dziecka. Placówka wspiera rodziny zagrożone

niewydolnością opiekuńczo – wychowawczą organizując różnorodne zajęcia dla dzieci w trybie ciągłym oraz okazjonalnym. Zajęcia mają formułę edukacyjną, rekreacyjną oraz wychowawczą.

4.3 Placówki oświatowe

Prowadzą działalność edukacyjno – wychowawczą, wsparcie psychologiczno – pedagogiczne dla rodziców i dzieci, realizują programy edukacyjne.

4.4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Przygotowuje i realizuje programy profilaktyczne i edukacyjne wspierające wychowanie dzieci i młodzieży, ma na celu przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu i narkotyków.

4.5.Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

4.6. Świetlice Wiejskie, Centrum Kultury

Prowadzą działalność edukacyjno – wychowawczą.

5. ODBIORCY PROGRAMU

Gminny program wspierania rodziny skierowany jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zamieszkujących na terenie gminy Świeszyno.

6. CELE I ZADANIA

Cel główny: Stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo- wychowawczych.

Cel szczegółowy 1. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w rodzinach dysfunkcyjnych	
Zadania	Wskaźnik realizacji działań
Zapewnienie dziecku i rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny.	- liczba rodzin objętych wsparciem
Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie, zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego i informowanie o miejscach pomocy.	-liczba rodzin objętych działaniami, -liczba i rodzaj działań -liczba osób, które skorzystały ze wsparcia psychologa
Udzielenie pomocy rodzinom, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odbudowaniu środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny biologicznej.	-liczba rodzin objętych działaniami, -liczba i rodzaj działań
Cel szczegółowy 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.	
Zadania	Wskaźnik realizacji działań
Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom.	- liczba i formy udzielonej pomocy
Objęcie dożywianiem wszystkich osób, które tego wymagają.	-liczba dzieci korzystających z dożywiania -liczba rodzin korzystających z pomocy CARITAS, PCK
Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej.	-liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych ośrodkach, -wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach
Cel szczegółowy 3. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących problemów.	
Zadania	Wskaźnik realizacji działań
Współpraca z kuratorami sądowymi, policją szkołami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych.	-liczba rodzin objętych działaniami, -liczba i rodzaj działań
Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołem Interdyscyplinarnym.	-liczba rodzin objętych działaniami, -liczba i rodzaj działań
Zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach pomocy.	-liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy
Działania aktywizujące zawodowo i społecznie na rzecz rodzin.	-liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy

Monitorowanie przez pracownika socjalnego środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych i monitorowanie terapii rodziców.	- liczba rodzin objętych monitorowaniem
--	---

6. FINANSOWANIE

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Świeszynie na lata 2022 - 2024 odbywać się będzie w ramach środków własnych gminy, z budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

7. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Zakładanym efektem realizacji Programu jest polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Działania są ukierunkowane na konsolidację współpracy różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji. Celem jest odbudowywanie właściwych relacji rodzinnych w tym: pozostawienia dzieci w miejscu zamieszkania, reintegracja rodziny naturalnej poprzez powrót dziecka do rodziny.

8. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 dla Gminy Świeszyno będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jako koordynatora Programu i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu.

Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art.179 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Uzasadnienie

Podstawą prawną opracowania „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024” jest art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższy przepis nakłada na gminy zadania w zakresie wspierania rodziny do których należą opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Obecnie utworzony Program jest już kolejnym z rzędu dokumentem w powyższym zakresie. Poprzednie Programy przyjęte do realizacji przez Radę Gminy Świeszyno opracowane były na lata 2013 – 2015, 2016 – 2018 oraz 2019 – 2021. Corocznie Wójt Gminy Świeszyno przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z ich realizacji. Założone w programach cele i działania zostały zrealizowane.

Niniejszy dokument wyznacza cele i zadania w zakresie wspierania rodziny na terenie Gminy Świeszyno w perspektywie lat 2022-2024. Program został opracowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeszynie z uwzględnieniem zasobów Gminy Świeszyno tj. instytucji i organizacji działających w powyższym zakresie.